

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg. N° 37	Prenumerationspris: Helt år Emk. 200:- 1/2 " " 100:- I Sverige: Helt år .. Kr. 4:- 1/2 " .. " 2:- I Finland: Helt år Fmk. 30:- 1/2 " " 15:-	Utkommer alla onsdagar Utgivare: Svenska Folkförbundet Redaktör: N. Blees Riddaregat. 9, Reval.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	8 okt. 1924
---	--	---	--	------------------------------

Reval får tidsenligt Sjömanshem.

Söndagen d. 5 dennes lades grundstenen till det nya Sjömanshemmet i Reval. Reval är en av de största hamnstäderna vid Östersjön, och många äro de fartyg som årligen inlöpa i dess hamn och talrika de sjömän som längre eller kortare tid uppehålla sig här.

Saknaden av ett tidsenligt Sjömanshem har länge varit kännbar och länge har man i vissa kretsar arbetat för uppförandet av ett sådant, men ogynnsamma omständigheter hava ej låtit realisera planen. —

Sjömanshemmet, resp. sjömansmissionen, i Reval började sin verksamhet redan år 1891 i ett litet trähus vid Sjöpromenaden 7. Under nära 34 år har det lilla hemmet hållit sina portar öppna för havets söner av olika språk och nationer.

Som ett fyrtohn har det i sanning fått leda många seglare på livets hav mot lugnare vatten, räddande och hjälpande enligt förmåga.

Under de hårda och växlande tiderna, som drabbat Estland, hava många ideella företag krossats

och även Sjömanshemmet har fått kämpa med många motgångar och svårigheter, men i förväntan på bättre tider har det dock lyckats i någon mån upprätthålla verksamheten. Men bristen på större lokaler har mera än väl varit kännbar.

För c:a 3 år sedan började man på allvar arbeta för uppförandet av ett tidsenligt hem och grundade en särskild förening för ändamålet. Nu har man kommit så långt att arbetet kunnat påbörjas. Det nya hemmet blir ett 4-våningshus, innehåller över 900 kvadratfamnär gälvyta, logirum för 60—70 sjömän jämte 2 samlingssalar läs- och biblioteksrum och matsalar och några kontorsrum. Kostnadsförslaget är 21 millioner mark. Av denna summa anslog estniska riksdagen 10 millioner; 8 millioner fattas ännu. — — —

Söndagens festligheter öppnades med ett inledningstal av lektor H. Pöhl.

Utgående från Matt. 7:25 skildrade talaren Sjömanshemmets rätta uppgift och syftsmål jämte dess betydelse för det kulturella och andliga arbete, icke blott för

havets söner utan ock för landet i allmänhet.

Kapten Klaar gav en överblick över de förarbeten, som gjorts för ändamålet samt inlade i grundmuren ett metallskrin innehållande en kort överblick över hemmets uppkomst, föreningens stadgar, förteckning över dess medlemmar, förteckning över regeringens och riksdagens medlemmar jämte alla i Estland f. n. gångbara mynt.

Å regeringens vägnar talade socialministern Chr. Chaarna, bekräftande med tre hammarslag på grundstenen regeringens välönskan åt företaget.

Revals borgmästare Ueson frambar staden Revals lyckönskan, riksdagens vicetalman Raudkepp riksdagens och det kristliga folkpartiets och riksdagsmannen Weberman fiskareförbundets. Å Kretsstyrelsens i Harjen vägnar talade skolchefen Reintam, å flottans kapten Härma, å sjömansföreningens vägnar kapten Loosberg. —

Kommersgymnasiets orkester bjöd på god musik. Före och efter inledningstalet spelades koraller, i vilka den talrika menigheten kraftigt instämde; efter regeringsrepresentantens tal spelades hymnen, senare några folkmelodier.

Den vällyckade festligheten efterlämnade ett gott och angenämt intryck.

Det återstår ännu mycket att göra, innan byggnaden blir färdig, men låtom oss hoppas att det lyckas föreningen att nå målet i en snar framtid, ty även svårigheterna äro till för att övervinnas.

Svensk sång.

“De Svenske”, Stockholms Allmänna Sångförening, Åke Claesson och till sist “Muntra Musikanter”. Må vi stanna ett ögonblick vid tanken på allt det sköna, som dessa sångare låtit oss uppleva.

Genom kriget varo vi ju så många år avskiljda från det gamla moderlandel med dess kulturella och idella värden. Tungt var det att nödgas leva utan dessa värden. Då därför “De Svenske” i fjol vår besökte Reval, och vi fingo njuta av deras härliga sång, vaknade vi så att säga upp ur den ofrivilliga dvala, i vilken vi nödgats leva. Vi fingo lust att höra mera av de härliga gamla sångerna, vilka mer än något annat liksom på nytt läto oss veta, att vi ha en gemenskap med det gamla, kära landet bortom Östersjön. Oförgätlig för oss alla blir nog konserten i sv. kyrkan förra året. Det är ett minne för livet, och med stor tacksamhet tänka vi på “De Svenske.” Även den konsert, som St. A. Sångf. gav här denna vår, blev ett värdefullt minne för oss. En alldeles särdeles njutning skänkte Åke Claesson oss, då han sjöng i juni. För en stund kunde vi känna oss försatta till Bellmans graciösa, lekande tid. Vi stå i stor tacksamhetsskuld till den charmante sångaren. Så kom hösten, och vi vågade knappast tro det, då det berättades, att vi ännu en gång detta år skulle få sångarbesök. “M. M.” från Helsingfors besökte Reval d. 28 sept. Deras kontsert blev också den en upplevelse för oss svenskar. Drömde vi oss ej tillbaka till barndoms-

hemmet, där vi sövdes vid ljuva toner från länge redan slumrande kära. Kände vi icke, att fastän vi ej bebo samma land, vi dock stamma från samma moder, att vi innerst alla äro svenskar och vilja förbli det.

Ja, varmt tack till alla, som skänkt oss så mycken glädje. Må det bli oss förunnat att i framtiden ännu få höra svensk sång.

H. B—e.

Ungdomen och nöjeslivet.

II

I en föregående artikel under ovanstående rubrik har i någon mån utretts det samband, som kunde tänkas råda mellan de tvenne storheter, som äro under behandling. Denna artikel skulle nu taga saken mera praktiskt. Det var fråga om att staka ut ett par vägar, som kunde tänkas trafikabla, när det gäller bereda ungdomen det bästa möjliga i förströelseväg. Här visas egentligen nu blott på en väg, men — den kan bliva tämligen omväxlande!

Det har sagts, att S. O. V. gör alldeles för litet för ungdomen och det ligger kanske en sanning i det. Men varför då ej starta en S. O. V:s junioravdelning? Varför ej sätta i gång med ungdomsklubbar i S. O. V:s anda ute i våra bygder?

Eibofolket äger en gammal, ganska egenartad bygdekultur. I den mån nya tiden tränger in i våra samhällen, kommer denna kultur, representerad i typiska sedvänjor, primitiva jordbruksredskap, ålderdomliga handaslöjder m. m., att försvinna. Vi önska alla, att den nya tiden, så långt den mäktar skänka upplysning och kultur, skall genomsyra våra bygder, men vi önska ock, att det gamla, som vi fått kärt och som vi äro pliktiga att med pietet vårda, ej skall förödas och helt försvinna.

Vore det då ej en uppgift för en S. O. V:s junioravdelning på

envar av våra öar att under de närmaste 10 — 15 åren söka få till stånd ett litet bygdemuseum, där det som är gammalt och fornt småningom finge en ostörd fristad? Man gör så med mycken möda i Sverige just nu. Här och var ute i bygderna, synnerligast i Dalarne, finnas redan små fornstugor, i vilka socknebefolkningen under de senaste årtiondena samlat ihop vad som kännetecknat och kännetecknar dess bygd och liv.

Men förutsättningarna för detta äro i Sverige mycket ogynnsammare än här. Ty där har för länge sedan den nya tiden gjort sitt segertåg på gott och ont. Den har bl. a. förstört mycket gammalt värdefullt och gömmansvärt, allt det goda den medfört att förtiga! Icke så här. Här står den nya tiden — ur kultursynpunkt i varje fall — alltjämt för dörren och klappar. Här finnes därför också mycket, som nu ur museisynpunkt låter sig göra, men som icke kan göras om 25 år.

Alltså! Gå du, käre unge läsare, till folkskolläraren i din by och bed honom starta en liten S. O. V:s ungdomsklubb till värn om och samling av det fäderneärvda. Att samla ihop det, som är verkligt ålderdomligt och egenartat ifråga om redskap, bohag och klädedräkt, redan detta är en uppgift, som kräver arbete, men även omdömasförmåga. Blir det så fråga om sådana saker som upptecknandet av gamla melodier, exempelvis psalmmelodier, som ännu leva kvar här och var, eller nedtecknandet av ålderdomliga ord, uttryck och ordlekar, då är man inne på sådant, som är än svårare men också intressantare.

En liten fornstuga i varje svensk bygd, det vore ett mål för ungdomens strävan. Och vore ej arbete för det målet den bästa förströelse?

Men givetvis skulle också ungdomsklubbarnas sammankomster

göras så trevliga och omväxlande som möjligt. Sång och musik skulle övas. Högläsning av svensk litteratur vore ej heller i vägen. Och litet folklekas en och annan gång skulle stilla kravet på motion. Och ej vore det väl att spänna bågen för hårt, om man tänkte sig att en liten diskussion då och då kunde bringa något av tidens många spörsmål å bane. I alla dessa fall menar jag, att de forna Birkaseleverna skulle kunna göra en mycket god tjänst.

Det kulturella arbetet i våra bygder har hittills varit alltför religiöst betonat. Det kan understundom bliva religiös övermättnad och är så redan här och var. Det är icke bra. Vi skola leva för himlen, men detta sker genom att vi fostras i tiden och av dess uppgifter. Låt oss alltså taga itu med dem. Det sker, då vi göra det bästa möjliga av vår bygd och av vår gamla svenskhet.

Pröva detta nu, alla läsare i gemen, synnerligast ni unga, och i allra största synnerhet ni, herrar lärare! Om det sagda passar, om det finns någon mening i det — gån och gören därefter!

Martin Öst.

Elevantalet fullt vid Birkas folkhögskola.

Från Birkas meddelas, att tillströmningen till skolan i år varit så stor, att man icke mer kan ta emot elever för detta läsår. Elever, för vilka i år plats icke kan beredas vid skolan, få i tid anmäla sig till kursen 1925/26. För yngre skadar det icke att vänta ett år. Det är nästan fördelaktigare att genomgå en kurs vid folkhögskolan vid något mogenare ålder, än t. ex. vid 14—16 år.

Det ser lovande ut vid Birkas och vi önska arbetet all framgång!

Ormsö.

Ortodoxa församlingens jord i Söderby har blivit sönderstyckad till småbruk. Det mesta tillföll småbrukarne i Hosby, som tills

dato haft jorden på arrende. Men även här samma nöd som vid utdelningen av Magnushof: jorden för liten och de behövande för många. Den nya fördelningen har således givit anledning till nya missnöjen och stridigheter. Somliga anse sig hava fått för lite, de som blevo utan säga sig skola hava varit nöjda även med en liten potatistäppa o. s. v. Och större än riktiga potatisland blevo heller icke en del ägor. Staccars lantmätare och statens agrarmyndigheter! Hur de än vrida och vända — alltid ändå missnöje och klagomål och rättegångar. Men beklagansvärda äro även alla dessa, som ej veta något levande råd att få det nödvändigaste åt sig och de sina. Ty möjligheterna till arbeten och förtjänst äro mer än sparsamma här på ön och i hela landet.

* * *

Dessa av öns jordbrukare, som önska få sina hemman omplanerade till större enhetliga områden — nu råder skiftessystem med ett otal tegar — torde i en snar framtid få sina drömmar förverkligade. På Riksdagssammanträdet d. 25 sept. har jordbruksministern på därom gjord förfrågan meddelat, att han anser frågan mycket angelägen och att lagförslag redan är under utarbetning i för ändamålet bildad kommitté. Efter 2—3 mån. kommer lagförslaget att inlämnas till Riksdagen.

Joel N—n.

Svenska-språkkursen

samlade blott fem deltagare anmälningsdagen. Nu göres ännu ett försök fredagen d. 9. ds., kl. 8 e. m. Naturligtvis gives för denna kurs ingen åldersgräns uppåt.

Erik Petzäll.

Svenska Folksekretariatet

är numer bortflyttat från Dompromenaden 3 till Riddaregatan 3, vadan alla skrivelser hädanefter torde sändas under den nya adressen, nämligen Riddaregan 3, Reval.

Nytt kvartal.

Från och med detta nummer börjar årets sista kvartal för "Kustbon". Det blir det svåraste kvartalet i ekonomiskt hänseende. Därför vilja vi vänligen påminna alla de prenumeranter, som ännu icke erlagt sina prenumerationsavgifter — och dessa äro många isynnerhet på landsbygden — att göra det med första. Flera gånger har det påpekats i "Kustbon," huru viktigt det är för estlands-svenskarna, att ha en egen tidning, en budbärare till och från de svenska hemmen. Den är ett sammanhållande band för oss svenskar härute, även om den är liten och stundom mager, den är trots sin anspråkslöshet en kär och uppmuntrande röst på det egna språket. Det ha vi alla redan insett. Men den kan icke hållas vid liv, om en del läsare försumma att insända sina prenumerationsavgifter. Den bör med all makt stödjas och främjas. Läsarne kunna också lämpligen understödja tidningen genom att — såsom tidigare skrivits — annonsera i den. Alltid har man något, som man vill ha bekantgjort, t. ex. födelser, dödsfall, förlovningsar, auktioner, andra försäljningar — även föreningarna och kommunalförvaltningarna ha möten och val, som på detta sätt kunna tillkännagivas. En liten annons i fråga stärker tidningens kassa och gör den intressant.

Var och en kan för övrigt medverka genom att sända små meddelanden om allt vad som händer och sker i de olika svenska byarna.

Detta lägges nu vid det sista kvartalets början alla läsare och gynnare varmt på hjärtat.

Redaktionen.

Ett förstädigande.

Med anledn. av red. anm. till min art. Svenskt lärareseminarium i Estland? Kustbon Nr. 35 och för undvikande av en orätt uppfattning av mina ord, ber jag få påpeka:

1) Att min opposition gällt endast 4-klassigt svenskt seminarium, inte ett 6-klassigt sådant "med likadant program" som esternas. Kan ett sådant fås till stånd, då bockar jag mig allra värdsammast. Men det synes även mig som om förespråkarna för den möjligheten icke hava tillräckligt "genomtänkt" hela höjden, bredden och djupet av ett dylikt företag.

2) Att Nordens seminarier, de må nu vara 4- eller 5-klassiga, även av mig anses vara bättre utrustade än Estlands 6-klassiga, det borde med all tydlighet hava framgått av hela min artikel. Annars skulle jag väl ej hava ansett de inhemska seminarierne för „nöden haver ingen lag“. Och detta icke bara i rent språkligt hänseende.

Ormsö d. 27 sept. 1924.

Joel Nyman.

Detta förtydligande är nog på sin plats. Annars skulle vilken läsare som helst lätt fått den uppfattningen av Joel Nymans förra artikel, att han i princip icke alls var för att få något svenskt seminarium till stånd för framtiden, och att nordens seminarier med sina kortare kurser knappast kunde jämföras med de utmärkta estniska, även om ordspråket "nöden haver ingen lag" citerades. Man var dock benägen att tro, att uppgivandet av det nationella ensamt skulle anses för en "nödväg", icke de 6-kl. seminarierne underlägsenhet. De senares utmärkthet framhölls ju tydligt på annat ställe och hade man därför svårt att tyda ordspråket så som nu förklaras. Redaktionen har varken i "Kustbon" eller i utlandssvenska tidningar kommit fram med tanken om seminariet — det var Joel Nyman, som nu vidrörde frågan — men kanske det ändå finns andra hjärnor, som mäktat med "höjden, djupet och bredden" av t. ex. ett engångsseminarium även för svenskarna i Estland.

Red.

Den gångna veckan

Finansminister O. Strandmann har hållit tal i Riksdagen. Utsikterna se icke så lysande ut, men Regeringen hoppas dock, att sakerna skola förändras till det bättre. Det blev sedan en het diskussion och en synnerligen skarp kritik både från höger och vänster, som dock slutade endast med en antagen enkel övergångsformel. Regeringen tillerkändes alltså förtroende även denna gång men endast med 6 röster, vid öppen omröstning bara med 3 röster.

I Dorpat och Petschory har det varit mystiska eldsvådor. Natten till den 2 oktober utbröt nämligen i Dorpat eldsvåda på 6 olika ställen. Elden släcktes utan att ha förorsakat större skador. Man förmodar att brandanstiften av kommunister föreligger.

Enligt ett meddelande från Petschory har därvarande ryska klubblokal natten till den 1 oktober nedbrunnit till grunden. Förlusterna genom branden värderas till 4 miljoner Estmark. Jämväl här förmodas att eldsvådan blivit anlagd.

Enligt halvofficiellt meddelande skall Nationernas Förbund sända en finansexpert till Estland. Estniska delegationen i Genève har förhandlat därom och även vår utrikesminister har träffat hithörande överenskommelser i utlandet.

Utlandet.

Protokollet angående internationella domstolen och sanktionerna har undertecknats. Ännu i sista stund hade Folkens Förbund att kämpa med svårigheter. Japanska representanten fordrade nämligen, att Förbundets befogenheter skulle utvidgas så, att det även kunde blanda sig i enskilda staters inre angelägenheter. Japan skulle nämligen önskat, att Förbundet blandade sig i frågan angående emigrationen från Japan till Amerika. Detta ville natur-

ligtvis Folkförbundet icke, men fick göra vissa eftergifter, som tillfredsställde Japan, näml. att i vissa fall ändå lova inblandning, och därigenom kunde grunderna för en "evig" världsfred enhälligt antagas av stormakterna. Framtiden får utvisa, huru det hela tar sig ut i verkligheten.

Tyskland förbereder sig för inträde i Nationernas Förbund.

I England fruktar man, att det skall bli regeringskris. De konservativa vilja störta Mac Donalds ministär.

Svåra översvämningar i Leningrad (Petersburg).

I Leningrad ha de svåraste översvämningarna på 100 år nu för någon tid sedan ägt rum. Spårvagnarna stodo, och varken telefon- eller elektricitetsledningarna arbetade. Befolkningen uppmanades på förhand att ej uppehålla sig i de nedre våningarna, eljes hade olyckan blivit större. De dödas antal är 19 och skadorna uppgå till över 10 miljoner rubel.

Storfurst Chyril har, som bekant, utropat sig till tsar av Ryssland. Men han får nog vänta länge, innan han kan tillträda den posten.

Kyrkliga tillkännagivanden.

Gudstjänst i St. Mikael's kyrka sönd. d. 12. ds., 17. e. Tref. Klockaren. — Söndagsskola (yngre avd.).

Kyrkl. Ungdomskretsen samlas onsd. d. 15. kl. 8 e. m. i f. d. skolans lokaler i stället för d. 14., som tidigare faststälts. —

Död: Olga Elisabeth Sagaiman, f. Mattsson, avled d. 18. aug. genom drunkning i en ålder av 29 år, 8 mån. o. 5 dagar.

Estlandssvenskarnas historia av J. Blees
till salu
Riddaregatan 9, Reval.